

CAPITOLUL 1

Vuietul războiului

17 SEPTEMBRIE 1940, NOAPTEA

În mijlocul Oceanului Atlantic, un pachebot intră în raza de acțiune a unui submarin de război german. Comandantul submersibilului și echipajul său urmăriseră nava toată ziua. Acum așteaptă doar momentul potrivit.

Cei două sute de pasageri ai pachebotului nu au habar că sub valuri stă la pândă un submarin pregătit de atac. O sută dintre ei sunt copii. Cei mai mulți sunt deja în pijamale și dorm în paturile lor.

Cu câteva minute înainte de ora zece noaptea, comandantul submarinului german U-48 dă ordinul: *Lansați torpilele!*

CU OPT ZILE ÎNAINTE

La Londra răsuna alarma de raid aerian: încă o noapte de bombardamente. Gussie Grimmond, de treisprezece ani, și familia ei au ieșit la repezeală din casă pentru a se ascunde în adăpostul subteran. Cerul era plin de explozii și o ploaie de fier cădea peste oraș, în timp ce Gussie, părinții ei și ceilalți nouă frați și surori stăteau ghemuiți laolaltă. Chiar și acolo, sub pământ, se auzea vuietul războiului: urletul sirenelor, bombele explodând, bubuituri înspăimântătoare, șuier și țipete răsunând prin tot orașul. Pământul însuși se cutremura. Familia Grimmond era la adăpost deocamdată, dar războiul făcea ravagii în jur.

Asta se întâmpla pe 9 septembrie 1940. Pe 7 septembrie, într-o după-amiază însorită de sâmbătă, nemții începuseră să bombardeze Londra, lovind-o ore în șir fără oprire. Atacul a încetat abia pe la patru și jumătate dimineața. După o zi și o noapte de bombardamente, mai bine de patru sute de oameni își pierduseră viața, printre care și copii. Mult mai mulți erau răniți.

Trecuse un an de la începutul celui de-Al Doilea Război Mondial. Statele Unite încă nu intraseră în luptă alături de Marea Britanie împotriva Germaniei, iar conflictul armat se purtase, în mare parte, departe de țărmurile britanice. Însă,

Un avion german de bombardament Heinkel He 111 zburând deasupra Angliei la începutul Blitzkriegului, 7 septembrie 1940. (Wikimedia Commons/Memorialul Australian de Război)

În cursul verii, războiul devenise o realitate și pentru britanici, pentru Gussie și familia ei; nemții începuseră să-i bombardeze.

La început, au atacat doar ținte militare, încercând să distrugă flota Forțelor Aeriene Regale (FAR), fabricile de avioane și stațiile radar de pe coastă. Piloții FAR au contraatacat, înclăștându-se în luptă în înaltul cerului.

Britanicii țineau socoteala avioanelor germane doborâte, încurajându-i pe piloți cu strigăte de bucurie. Erau deja niște eroi. Așa cum declara prim-ministrul Winston Churchill, „niciodată în istoria conflictelor umane nu s-a mai întâmplat ca atâția oameni să datoreze așa de multe atâtea de puțini.”⁴

Dar acum nemții nu mai bombardau doar bazele aeriene, ci și populația civilă din Londra, orașul-port Liverpool și alte localități britanice. Bombele distruseseră clădiri de birouri, școli, terenuri de joacă, biserici și case. *Cămine*. Cetățenii

Piloți din întreaga lume s-au oferit să lupte alături de Marea Britanie. Acești doi polonezi din Forțele Aeriene Regale se joacă cu mascota escadrilei, un câțel. (Muzeul Imperial al Războiului)

de rând, precum Gussie și frații ei, erau în pericol de moarte. Aceasta era cea de-a treia noapte la rând pe care familia Grimmond o petrecea sub pământ.

Oare când avea să se termine totul? Câte nopți mai trebuiau să stea ghemuiți în adăpost, temându-se pentru casa și viața lor?

Probabil avea să fie și mai rău. Adolf Hitler, dictatorul Germaniei naziste, amenința că le va invada țara. Britanicii aveau toate motivele să creadă că se va ține de cuvânt și își va trimite armata dincolo de Canalul Mânecii. Atacul asupra Londrei făcea parte din amplul său Blitzkrieg, războiul-fulger. După ce ocupase Austria și Cehoslovacia, Hitler folosisese această tactică pentru a invada Polonia în 1939, iar de atunci tancurile germane luau cu asalt Europa. Zeci de mii de soldați și civili muriseră în urma acțiunilor militare prin care dictatorul german ocupase Danemarca, Norvegia, Belgia, Olanda, Luxemburg și Franța. Era hotărât să adauge și Marea Britanie pe această listă. Voia să cucerească întreaga lume.

Winston Churchill refuza să cedeze în fața forțelor germane. În primul său discurs în calitate de prim-ministru, cu doar patru luni înainte, jurase „să luptăm pe mare, pe uscat și în aer, cu toată forța noastră și toată puterea pe care ne-o dă Dumnezeu; să luptăm împotriva unei monstruoase tiranii fără egal în sumbrul și regretabilul catalog al crimelor umanității”².

Guvernul cerea ca britanicii să ia măsuri de siguranță. În fiecare noapte, țara se afunda în întuneric total, nicio geană de lumină nu mai răzbătea prin ferestrele acoperite, pentru ca avioanele germane să nu aibă niciun reper care să le ghideze către ținte. Iar când alarmele aeriene începeau să urle pe notele lor când înalte, când joase, anunțând iminența unui atac, toți civilii trebuiau să se repeadă în adăposturile subterane pentru a se pune la adăpost, așa cum făcuse și familia lui Gussie. În timpul raidurilor aeriene, doar agenții însărcinați cu punerea în aplicare a măsurilor de siguranță și lucrătorii din serviciile de urgență aveau voie să rămână la suprafață.

Distrugerile provocate de raidurile aeriene naziste în cartierul Westminster, Londra; Palatul Parlamentului cu faimosul turn cu ceas, Big Ben, nu a fost doborât. (Mary Evans Picture Library)

Agentii îi sfătuiau pe oameni să se deplaseze repede, dar fără să se agite către adăposturile din apropiere, stațiile de metrou sau chiar subsolurile locuințelor, dacă nu găseau alt loc de refugiu. Să rămâi în sufragerie sau în dormitor însemna să-ți pui viața în pericol. Unii, precum familia Grimmond, aveau propriul adăpost Anderson, un tip de adăpost antiaerian făcut

Winston Churchill se adresează națiunii la postul de radio BBC în 1940. (Mary Evans Picture Library)

din tablă de oțel ondulată, pus la dispoziție de guvern. Aceștia chiar reușiseră să îl mărească pentru ca toți membrii numeroasei lor familii să încapă în el.

Noaptea, în timp ce Gussie și familia ei erau în siguranță în adăpostul lor subteran, pe străzile Londrei domneau haosul și primejdia. Din pricina bombelor se prăbușeau clădiri, exploziile produceau incendii, flăcări roșii-portocalii străbăteau brusc bezna și se întindeau de la o construcție la alta, secerând mereu alte vieți.

Pe întuneric, pompierii și medicii se străduiau să intervină cu mașinile și ambulanțele pe străzile pline de moloz. Eroii își întindeau grăbiți furtunurile să stingă incendiile, se repezeau în clădiri pentru a scoate oamenii blocați de flăcări și răscoleau printre dărămături în speranța de a-i salva pe cei îngropați. Nu se dădeau în lături de la a-și pune propriile vieți în

pericol în încercarea de a-i ajuta pe alții. Printre ei erau oameni prea înaintați în vârstă pentru a mai fi mobilizați sau care nu fuseseră recrutați încă. Și femeile conduceau ambulanțe și mașini de pompieri, lucrau ca observatoare pentru depistarea incendiilor, medici și asistente.

Dimineață, sirenele au anunțat încetarea bombardamentelor germane cu un do diez prelung, puțin fals. Toți londonezii știau ce însemna acel sunet – puteau ieși în sfârșit din adăposturi. Cei mai mulți s-au dus spre casele lor, să ia micul-dejun și să-și vadă de treabă. Dar nu toți au fost la fel de norocoși.

Când membrii familiei Grimmond au ieșit din adăpostul lor, frânți de oboseală după o noapte nedormită, casa lor nu mai exista. În locul ei era doar o grămadă de moloz. Toată agoniseala lor fusese distrusă: mobila, hainele, jucăriile, vesela. Pierduseră totul. Dacă ar fi rămas în casă, și-ar fi pierdut și viețile.

Printre lucrurile distruse erau și cinci valize. Gussie și surorile ei mai mici – Violet, de zece ani, și Connie, de nouă ani –, precum și doi frațiori – Eddie, de opt ani, și Lennie, de cinci ani – erau pe lista de așteptare în vederea unei călătorii care avea să-i scoată din Anglia și să-i ducă într-un loc sigur. Cei cinci copii ai familiei urmau să plece la Liverpool chiar în aceea zi. Dacă aveau norocul să fie selectați, Gussie împreună cu frații și surorile ei aveau să se imbarce pe o navă cu destinația Canada, în cadrul unui program guvernamental numit Comitetul Transatlantic de Primire a Copiilor (CTPC). Acest program se adresa copiilor între cinci și cincisprezece ani, iar pe navă erau disponibile nouăzeci de locuri.

Eddie și Hannah Grimmond, părinții lui Gussie, priveau grămada de moloz, purtând o discuție aprinsă. Mama ținea în brațe un prunc. Nu-și imagina cum puteau să-i lase pe Gussie, Violet, Connie, Eddie Jr. și Lennie să plece în călătoria aceea fără haine, încălțăminte, prosoape, mâncare – tot ce li se spusese că trebuie să aibă în bagaje. Soțul ei însă era convins

Pompierii se străduiesc să stingă flăcările care au cuprins clădirile bombardate din Londra. (Mary Evans Picture Library)

că cei de la CTPC aveau să-i ajute pe copii și să le furnizeze toate cele necesare, dacă urmau să fie selectați. Restul familiei avea să stea într-o locuință temporară, unde oricum nu va mai avea nimic din ce-a avut. Atunci de ce să nu-i lase pe cei cinci să profite de șansa de a ajunge de cealaltă parte a oceanului, unde erau în afara oricărui pericol?

Eddie Grimmond luptase în Primul Război Mondial și cunoscuse ororile războiului. Prietenul său cel mai bun nu scăpase cu viață, iar la sfârșitul războiului Eddie se dusese în vizită la văduva acestuia – Hannah. S-au căsătorit și au format o familie – zece copii cu totul. Erau foarte uniți, dar acum cinci dintre ei aveau șansa să fugă din calea pericolului. De ce

să nu încerce să-i pună la adăpost? Logica era simplă. Rămăseseră fără locuință, iar Londra nu mai era un loc sigur.

Din familia Grimmond puteau pleca Gussie, Violet, Connie, Eddie Jr. și Lennie. Deși părea o șansă de neratat, mamei îi venea foarte greu să se despartă de copii, chiar în ziua în care locuința lor fusese distrusă. În plus, și pe mare îi pândeau multe pericole – submarinele germane deja începuseră să torpileze nave în Oceanul Atlantic. Submarinul U-48 tocmai părăsise portul Lorient, Franța, cu două zile mai înainte, escortat de două nave pentru îndepărtarea minelor marine, numite dragoare. La ora 9:45, după ce submarinul a ajuns cu bine în larg, escorta l-a părăsit, nu înainte de a semnaliza cu lumini intermitente că-i urează noroc și spor la vânătoare.³

Desigur că Hannah nu avea habar de lucrurile astea. Nici măcar nu era sigură că cei cinci copii aveau să fie primiți în program. Însă, până la urmă, a fost de acord că merită măcar să încerce. Așadar, Eddie urma să îi ducă pe cei mici la gară și să-i urce într-un tren cu destinația Liverpool. Mai departe, siguranța lor depindea de oamenii din CTPC și de voia sorții.

În momentul în care le-a urat drum bun copiilor, Hannah nici nu-și putea închipui cât timp avea să treacă până să îi poată revedea. Dacă erau primiți pe navă, probabil că nu aveau să se mai reîntâlnească până la sfârșitul războiului, care putea să dureze câteva luni, așa cum sperau oamenii, dar mult mai probabil câțiva ani. Războiul precedent durase patru ani. Însă pentru Hannah Grimmond lucrurile aveau să ia o întorsătură chiar și mai tragică.

Când Eddie și copiii săi au ajuns în Gara Euston din Londra, peronul era plin de părinți care își trimiteau odraslele departe de casă. Copiii din programul CTPC și familiile lor își luau rămas-bun, se îmbrățișau, se sărutau și plângeau, făcând totodată schimb de sfaturi și promisiuni. Unul dintre copiii mai

mari, care pleca și el spre Liverpool, a asemănat momentul cu un spectacol de operă foarte emoționant.⁴

Gussie și frații ei erau într-o stare de năuceală, sleiți de lungile nopți petrecute în adăpostul subteran și încă buimăciți în urma șocului suferit la vederea mormanului de moloz în care se transformase casa lor. Și-au luat și ei rămas-bun de la tatăl lor și au urcat în tren.

Acasă, Gussie trăise în sânul familiei, dar, având vârsta cea mai înaintată, și-a asumat imediat rolul de soră mai mare în această călătorie. S-a asigurat că cele două surori și cei doi frați s-au așezat cumiți la locurile lor și nu aleargă prin tren. În câteva ore au ajuns cu toții la Liverpool, pregătiți, pe cât se putea, să înceapă voiajul, cu condiția să fie primiți pe navă.

Liverpool era locul cel mai potrivit pentru a porni într-o aventură. Așezat pe țărmul Mării Irlandei, pe malul fluviului Mersey, acest oraș avea reputația, istoria și atmosfera unui loc plin de pericole – aer plin de umezeală, ceață, teren mlăștinos, chiar și nisipuri mișcătoare! Cu un secol înainte, pe străzile și ulițele lăturalnice ale orașului mișunau bandiții și contrabandiștii, iar pirații și corsarii jefuiau navele aflate în trecere.

Dar acum, în 1940, avioanele germane de bombardament reprezentau pericolul cel mai mare. Oare portul Liverpool, esențial pentru efortul de război, avea să reziste?

Sus, în vârful unei clădiri, se vedea unul dintre simbolurile orașului, fantasticele *Liver Birds*, două păsări mitice, asemănătoare cormoranilor, care țin câte o ramură în cioc. Se spune că masculul privește spre oraș, să vadă dacă tavernele sunt deschise, ceea ce reflectă simțul umorului și buna dispoziție a localnicilor. Femela, în schimb, privește spre docuri, așteptând solemn ca marinarii să se întoarcă teferi acasă.

Alături: Hartă ilustrând traseul navei *City of Benares* (13 – 17 septembrie 1940). (Raphael Geroni)

